

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

2 An iudici liceat contra ueritatem quam certo nouit, iudicare quando legitime probatur contrarium.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

missio, quia quam non habet potestatem nemini valet dare neq; depositio per suos commissarios facta vilius esset valoris. Cõcilium autem potest & causam cognoscere & alteri delegare. Posset quis forsitan idẽ debium & de inferioribus sacerdotibus hæresitare, An scilicet possent sibi sequestres iudices sua sponte præficere? pro eo quod iure vsque adeo verum est in seculari foro pettrahi, vi illis sit adempta potestas renũciandi iuri suo, vt patet extra, de foro com. pe. c. si diligenti, & latius 11 q. 1. in olira. & can. placuit. Respondetur nihilominus liberum esse quibusunque sacerdotibus iudicem sibi arbitrium constituere, cui parere teneantur. Quod enim illis interdicitur non est nisi vt non consentiant in secularium tribunalibus sissi. In secundo argumento de Daniele nihil est difficultatis, quoniam ipse in sinctu affladuque Dei sententiam illam pronuntiauit. Legitur etiam ibidem Dominum suscitasse spiritum iunioris. Neque in tertio argumento difficultas vlla est, quæ nunc debeat pettrari. Satis ergo hic fuerit concedere quod qui in alieno territorio & fore delinquit ratione delicti sit illis subditus, vt extra, de raptor. cap. i. & ff. de accusa. l. Alerius. Sed præter delictum sunt etiam alie ca. usque ius faciunt iudici comprehendendi castigandique alienum subditum, vt de foro compet. cap. licet ratione. Excipiuntur autem clerici qui in iudicium seculare deferri nequeunt, de quibus latior pateret nunc campus disputandi si proprius esset hic locus.

ARTICVLVS II.

Virum iudici liceat contra veritatem quam certo nouit, iudicare, quam do legitime probatur contrarium.

Post auctoritatem iudicis secundo loco ab illo exigitur iudicij veritas. Et idcirco secundo loco quaeritur, virum iudici contra veritatem qua certo nouit iudicare, quando legitime probatur contrarium. Et arguitur a parte negatiua. Legitur enim Deut. 17. Venies ad sacerdotem

Leuitici generis, & ad iudicem qui fuerit illo tempore, qua resque ab eis, qui iudicabunt iudicij veritatem. Vsu autem venire solet vt innocens cuius palam iudici innocentia constat, testimonijs falsis ad eius tribunal deferatur, ergo ob talia testimonia non debet veritatem deserere. Secundo arguitur. Homo debet iudicio suo diuinum imitari, diuinum autem semper fit secundum veritatem. Reuelabitur enim ex hoc iustitia iudicij Dei (vt ait ad Rom. 2. Pau.) quod reddet vnicuique secundum opera sua. Et de Christo ait capite. 11. I. ai. Non secundum visionem oculorum iudicabit, neque secundum auditum aurium arguet sed iudicabit in iustitia pauperes, & arguet in aequitate pro mansuetis terra. non ergo licet iudici falsis testimonijs a veritate abduci. Tertio: Testimonia in hoc sunt necessaria, vt veritas constet, quando autem res est manifesta, nullis opus est testimonijs secundum illud Paul. 1. ad Timot. 4. Quorundam hominum peccata manifesta sunt præcedentia ad iudicium, ergo quando iudici res est manifeste comperta non opus habet, alienis testimonijs. Quarto arguitur. Iudex condemnando innocentem facit contra scientiam, & conscientiam nihil aliud est quam scientia applicata ad opus, ergo facit contra conscientiam, quod proculdubio semper est peccatum, ergo id minime licet. In contrarium autem est auctoritas Aug. super Psalter. Bonus iudex nihil ex arbitrio, suo facit, sed secundum leges & iura pronuntiat.

Quæstio hæc inter doctores tam iuris quam Theologia magna ambiguitate cõtrouertitur. Et cum vtrinque sit disputabilis, quam maxime tamen refert eam sciri. Proposuius autem que sub tenore quo eam interrogat S. Th. scilicet virum liceat iudici contra veritatem quam certo nouit iudicare propter contraria testimonia? Includit tamen titulus duas partes. Prior est, virum dum euidenter nosset eum quem in vinculis tener, esse reum, non tamen legitime probatur, imò forte legitimus testimonijs purgatur possit tũ condemnare. Et huc sensum non interrogat S. Th. quia neque de illo dubitatum vnquam est, imò est extra controuersiam id non esse licitũ, quoniam forũ exterius non extenditur ad crimina occulta, & occulta illa iure censentur, quæ secundũ regulas iuris legitime nõ Soto, & de Iust. & iure. ff. con-

Arg. 2.

Arg. 3.

Arg. 4.

August.

Duplex quæstio nis sensus. D. Tho.

constat, scientia autē iudicis non reputatur iure sufficiens testimonium, vt habetur c. si sacerdos, de off. iudi. ordi. nam iure naturali ac diuino, in ore duorum vel trium stat omne verbum. Alter vero est sensus contrarius, vt rum dum iudici palam constat eū qui reus sit & legitime criminofus probatur, innocentem esse, liceat illi eum condēnare. Et quamuis tantum queramus an liceat, explorandum tamen est an aliquando teneatur. Porro autem quo ordine per spiciatori procedamus, ea pramitteremus, que orb. sunt in confesso vitem in vltimas redigamus angustias. Et constabit responsio conclusionibus tribus. Supponitur enim hic primum ex superioribus, iudicem non priuata, sed publica auctoritate fungi dum iudicat. Ex quo fit non suo priuato iudicio sed communi & publico debere informari. Huic autem subnectitur documentum alterum, videlicet duplici ipsam scientia vt, vt puta vniuersali iuris, & particulari facti, que quidem scientia via ordinaria à testimonijs petenda est. Habet enim iudicij questio duo membra. Alterum vt rum fecit alterum, quid ergo iuris. Est ergo prima conclusio. Scientiam vniuersalem iuris tenetur iudex sic sancte sequi, vt neque suum proprium arbitrium, si contrarium est, audire possit, neque vllas in contrariū probationes admittere. Et ratio est, quia ipse non est legum iudex, sed custos, non. n. ad ipsum atinet iudicare an lex bona sit, sed quid iubeat. Et ideo si vel auctor vel reus contendunt probare legem non esse iustam, non sunt audiendi. Neq. vero in foro conscientie dū lex edicto principis promulgata est, potest quispiam tuto illā transgredi, causatus non esse iusta, quia nemo est illius iudex, nisi forte intollerabilem, eādemque manifestissimam iniquitatem pre se ferret. Secunda conclusio. In particulari facto licet scientia à testimonio instrumentorumque testimonijs petenda sit, potest nihilominus iudex suo se ingenio & prudentia iuuare. In examinandis tam instrumentis quam testibus. Idque tunc maxime debet, quando sibi constat innocentem calūniarum fallitate premi. Hanc conclusionē ratio ipsa naturalis innocentie fauix, per suadet. Quamobrem impendit quam rarissime vlti venire potest vt iudex omnino cogatur innocentem, cuius innocentia ipsi euidenter est morti addicere. Nam tunc ip

se sciet, non solum testes esse falsos, verum & quibus vijs possint fallitatis deprehendi. Ob idque poterit illos instantis interrogare, districtiusque scrutari horam, & locū, & formam, illa nimirum prudentia vsus, qua Daniel presbyterorum iniquitatem deprehendit, vt Susannæ innocentiam patefaceret. Quin etiam si Caieta. auscultandum est, debet tunc coram populo iurare illum esse innocentem, vt puta quem ipse eadem hora alio loco viderat. Neque vlla rebus tunc iniuriā irrogatur. Immo cum ipsi sint iniuri, eorum iniuriā refellitur. Et quamuis fortasse id bona fide facerent, nulla eis fit iniuriā, dum misericordia innocentia protegiunt. Haud tamen liceret occultum nocentem proderet. Ad dederim ergo vero tertium, quod deberet tunc, si futurum cernebat, in tempus exuere personam iudicis, & coram superiori personam agere testis. Quin etiam si contra scandalū, optimaque dissimulatione id fieri posset, liceret ei carceres apertos secreto dimittere, vt innocens se in pedes conferrat. Itaq. (vt dicebam) vix potest exrema necessitas intruere innoxij hominis in mortem adigendi. De duobus autem remedijs ac suffragijs reliquis scilicet an teneatur iudex, aut innocentem superiori remittere, aut officium dimittere, dicemus statim. Igitur vt ad punctum descendamus, vbi necessitas contingeret, tunc auctores in diuersas dissecantur sententias, que numero sunt tres. Prima est in vno extremo, omnino D. Thom. contraria, Pura quod in nullo casu scilicet, neque in causa ciuili, neque in criminali licet iudici condemnare eum quem euidenter scit esse innocentem quantumuis legitime probetur reus. Nam citra euidentiam nemo ambigit sequendum esse iudicium publicum. Hanc opinionem ortum traxisse arbitror & originem ex Hugone super legem Prator. ff. de iurif. omn. iud. Eandem tamen opinionem amplexi sunt Calderini & Panormitan. super capitulo. Pastoralis. de offic. deleg. & Summa Angelic. in verbo, iudicare questione septima & Nico. de l. y. Exod. 23. Secunda opinio vtrius distinctione, nempe quod in causa criminali iure capitalis sit, siue vllius mutilationis, nonquit iudex condemnare innocentem secundum allegata & probata. Secus ipe aut, in ciuilibus, puta cum de po-

Sensus legitimus propositione conclusionis.

Primum documentum.

Secundum Prima conclusio.

Ratio conclusio.

Secunda conclusio.

Suadet conclusio.

Quia agitur, aut de aliarum rerum possessione. Hæc autem opinio falso tribuitur Cald. & Panor. qui certius fuerunt primæ sententiæ, sed fuit cuiusdam Rodolphi quem loco citato Angelus citat. In quam sententiã subscripsit Imol. & alij Iuriconsulti super legem, A diuo Pio. ff. de re iudi. & Summa Rosella, & Supplementum. Et hæc media opinio est quæ Adriano perplacuit, in quolibet. q. 6. artic. 3. Sed miror quod hanc asserat esse Theologorum opinionem. Cum tamen ex antiquis nemo sit qui non indubie teneat cum S. Thom. immo minus inter omnes habet probabilitatis. Tertia ergo opinio est in alio extremo secundum quam statuimus conclusionem tertiam. Iudex in vltimis conclusus angustias debet in omni causa tam criminali quam ciuili contra veritatem sibi notam secundum allegata & probata sententiã pronuntiare. Hæc inquam opinio est S. Thom. 2. 2. q. 67. artic. secundo & superius questio. 64. artic. 3. ad tertium, vbi exenplum protulit in causa mortis, nimirum quod potius est morti adiudicandus innocens, quam deserenda testimonia publica. Eademque fuit sententiã Alex. de Hales Doctoris grauissimi in 3. part. qu. 40. membro 6. art. 2. & Richard. art. 3. qu. 2. 6. & egregij doctoris Pet. de Tarantasia. Et fuit inter Iuriconsultos opinio Bar super illicitas. ff. de offi. præf. & Ioan. Andr. in suis Nouellis, titulo de allegat. vbi recitat opinionem S. Thom. in qua se asserit. Fuit etiam sententiã Petri de Pallud. & Sylue. in verbo, Iudex. 1. §. 5. Quam post plurimam auctorum citationem fatetur esse opinionem antiquorum omnium Theologorum, iusque vtriusque interpretum, contra quam Adrian. affirmat. Cui re vera sententiæ & rationes constanter, & plane iura patrocinantur. In primis August. iam supra citatus id astruit quod bonus iudex nihil ex arbitrio, sed secundum leges & iura pronuntiat. Eisdemque id ipsum prorsus verbis Amb. super Plal. Beati immaculati, & refertur 3. qu. 7. c. iudicet. Et 1. q. 3. ca. summo opere id quoque Greg. 1. ff. de offi. præf. l. illicitas. §. veritas. iubetur præf. insequi quod conuenit cum sequi. ex fide eorum quæ probantur. Censent ergo iura iudici nefas esse, nisi secundum allegata & probata iudicare. Aut vero fortasse quispiam hæc citata iura.

nihil aliud definire quam quod iudex debet secundum leges, & iura ius dicere, non tamen subinde censere quod debeat pronuntiare secundum allegata & probata, immo iubent vt sequatur scientiam iuris, porro autem ius ipsum (vt patet. Exo. 23.) iubet in fontem & iustum non condemnari. Attamen cauillus iste repulsu facilis est. Idem est namque iudicare secundum iura & iudicare secundum allegata & probata. Id enim iura persancte præcipiunt vt nemo præiudicio hoc est incognita causa condemnatur, sed per legitimos testes præcognita. Sed est lepida Calderin. glossa sua per verbis legis citatæ, Illicitas. Iubetur ibi præf. fidem eorum sequi quæ probantur, aut vero ipse quod tantum admonetur sequi allegata & probata, quando illa vera sunt. Sed respondeat nobis, quæ via debet iudex cognoscere vera esse quæ probantur, nisi per idoneorum testium iuramenta. Nam si liberum ei posita relinquit negare illa esse vera, frustranea essent testimonia. Multo ergo melior est glossa super illo verbo, cap. 1. de offi. iudic. ordi. quo admonentur episcopi iudicare secundum quod C. nones censent, quæ quidem gl. inde plane infert, iudicem debere iudicare secundum allegata & probata. Id quod insuper confirmatur lex diuino documento Deut. 17. vbi admonitione præmissa, quod in ore duorum vel trium testium peribit qui interficientur, subditur quod iudices sequantur in iudicio veritatem. Illic ergo docentur iudices illam sequi veritatem, non quam ipsi sciunt, sed quam ab ore testium venantur. Veruntamen, vtriusque rationibus dilucidatur arguitur ratione prima, quæ omnium est basis. Nemo ius habet quempiam condemnandi auctoritate priuata, sed in quantum publica fungitur, ad iudicium autem requiritur & scientia iuris, & facti, ergo & vtraque debet vti publica, non priuata, nepe vt sicut in scientia iuris non debent sequi suam opinionem, licet reputet esse scientiam, sed auscultare debet leges, ita neque in cognitione facti sequi potest priuatam suam scientiam, sed stare tenetur testium publicæ fidei, quam leges probant. Secundo arguitur. Per suam scientiam iudex neminem condemnare potest vt supra dictum est, quantumlibet eum euidenter nouerit esse reum, ergo neque potest quempiam ab

Cauilla
tio.
Calde-
rin.

Prima
ratio.

Secunda
ratio.

ff 2 soluer

DO
RE
SUS
III

solvere. Id quod patroni contraria opinio-
nis fatentur. Si ergo non potest inno-
xium absolueri, sed debet perpetuis vin-
culis adseruare, & perpetua vincula mor-
tia equiparantur, gratis profecto negatur
quin possit cum lotis, ab eius sanguine ma-
nibus, lege in ipsum agere. Sed obuias,
ergo innocens fuit Pilatus qui secundum
allegat Christum iudicauit. Nulla sane est
consequentia, quoniam adeo erat Christi
innocentia, non modo ei, verum & publi-
citus cunctis evidens, adeoque subinde a-
perta testimoniorum falsitas, vt neque Pi-
larum ipsum celaretur eorum iniquis, sed
posset eos facile falsitatis reuincere. Vnde
cum dixit. Innocens ego sum à sanguine.
Iusti huius, vos videritis, non modo in-
nocentiam Christi, verum & testimo-
niorum iniquitatem falsus est. Sed il-
lum morti addixit (vt ex Evangelico com-
peritur) metu Caesaris, qui vel nomen
ipsum regis abhorrebat, & infimulatus est
Christus, quod se regem facere. Quin ve-
ro & idem metus ne venirent Romani &
Iudaorum gentem collerent, eorum inui-
diam exacuit vt eum reum agerent. Ter-
tio arguitur ex sine publicæ auctoritatis.
Publica iudicia ob tranquillitatem & quie-
tum statum reipublicæ constituta sunt, at-
que eo pacto vt nulla sit pa'ula iudici via
declinandi, vbius libuerit, à veritate. Si
autem non teneretur secundum allegata
iudicare, pax illico reipublicæ turbaretur.
Nam cum populus de oculis non iudi-
cet, videns non stari publicis probationi-
bus non posset non iudicem proclamare,
tunc præsertim vbi de re atrocis esset, vt
de vrbis prodicione, aliæ simili præse-
sa, iudici semper relinqueretur via excu-
sandi se ab executione iustitiæ, per hoc
quod diceret sibi parere contrariam veri-
tatem. In summa necessarium est vt iudex
qui in oculis ciuium ius dicit, sententiam
suam populo persuadeat, eatenus saltem
vt conuincatur secundum iura fuisse prola-
tam quod facere nequiret, nisi secundum
allegata iudicaret. Quarto, si (vt exempli
gratia dicamus) certum esset duorum alte-
rum, videlicet Petrum aut Paulum hære-
sim seminasse, lateret tamen vter eorum id
fecisset, & Petrus vere reus, confiteretur sa-
cramentaliter in aureum iudicis hæreticæ
prauitatis & postea Paulus innocens defer-
retur de illo crimine, cuius vtique inno-

centia eidem inquisitori constaret, tunc
profecto inquisitor perplexitate teneretur
anceps. Nam si Paulum condemnare ne-
quirit, secretum confessionis reuelaret, ne-
ret enim inde compertum Petri crimen.
Sunt autem qui ex his omnibus elabuntur,
respondentes quod iudex in casu quo in-
nocentem euidenter nouit legitimis testi-
bus accusari, debet illum superiori remitte-
re. Idque S. Thom. qu. 64 art. 6 ad tertiu,
admonet. Hoc autem remedium quod li-
citur sit, non est dubium. Nam quamcum-
que causam potest inferior superiori rem-
mittere. Et fateor præterea quod dum in-
signis persona de aliquo infami delicto ac-
cusaretur, illo diuerticulo pius iudex debet
subterfugere postquam omnia alia inten-
tata remedia nihil prodesse. Attamen
quod illud sit necessarium, non video.
Nam primum inferior iudex legitimam
habet auctoritatem terminandi causam
secundum allegata. Mox remedium illud
tenuissimum est, immo inane, quoniam
cum superior rei nesciat innocentiam, nõ
posset ob testimonium inferioris eum ab-
soluere, sed debet aliorum testimonium iurca-
rando stare. Et ideo perinde est superiori
remittere, ac supplicio offerre. Quare si
non liceret eum occidere, consequens ap-
paret quod nec deberet eum tradere super-
riori, sed eum liberare. Præterea, quætho
instauratur de ipso supremo iudice apud
quem delatus est miser, quem scit esse in-
nocentem, accusatus tamen de grauissimo
crimine, adeo vt citra graue scandalum ne-
queat illi vita donare. At vero supremus
iudex multo plura habet remedia. Nam
posset vt stes vrgentius deterrere, possetque
excogitare alias vias quibus innoxio à tan-
to eriperet periculo. Præsertim cum (vt an-
4. videbimus) posset etiam dånato ad mor-
tem vitam concedere. Alterum subterfa-
gim est, quod debet tunc iudex magistra-
tui cedere. Quin alij aiunt teneri citius cum-
nium suorum bonorum dispendium face-
re, quam illum occidere. Hoc autem profe-
cto multo est improbabilius, quã id quod
proxime tractabamus, tũ quod remedium
illud inutile est, tum præcipue quod nõ
tenetur tam ingenti suo incommodo
damnum, quod ipse non dedit, in fuisse
cauere. Etenim quod homo qui officio suo
viuit debeat tantam iacturam facere, dis-
tũ creditu est. Eo vel maxime quod si cui
noqui

Obie-
tio.
Solutio.

Tertia
ratio.

Quarta
ratio.

nequit supplicio tradere, potius debet mor-
tem ipse perpeti, quam in eum capitis sen-
tentiarum proferri. Quod nimis est credi-
tu rigidum. Hinc fit nostrum Syluestrum,
licet opinionem S. Tho. vilius sit defende-
re, id tamen non optima fide fecisse. Ait
inquam quod iudex tenetur occidere in-
nocentem, quando neque ipsum potest
superiori remittere, neque suum officium
dimittere. Hoc etenim secundum S. Tho.
ausquam dixit. Et tunc nulla profectò es-
set nostra opinio: quia cum quicunque pos-
sit officium suum dimittere, semper in
promptu esset remedium hoc.

Ad primam arg. Sunt nihilò secus argumenta non in-
firma contra hanc sententiam. Diluamus
autem illa prius, quæ Sanctus Thom. ad-
ducit in suis solutionibus. Ad primam aucto-
ritatem Deuterono. qua iubetur iudex ve-
ritatem iudicare, iam responsum est veri-
tatem illic eam celsari, quæ in ore duorum
vel trium testium consistit. Et ad secun-
dam responderetur quod Deus, qui nullo
extraneo indiget testimonio, sed sua infi-
nita sapientia omnia penitissimè nouit, &
pariter Christus in quantum homo, rectis-
simè iudicant secundum propriam scien-
tiam. Secus autem humani iudices, qui
mendicatis publicis testimonijs stare te-
nentur: quippe quibus iudicibus aliter nõ
haberetur fides. Ad tertium responderetur,
quod quando res est manifesta, non iudici
tantum verum publicitus non opus est te-
stimonijs. Secus quando soli innotuit iu-
dici. Ad quartum sunt qui respondeant, non
esse absurdum in persona publica facere
contra conscientiam secus si esset priuata.
Attamen isti non sunt in Theologorum
scholis versati. Quoniam agere contra co-
scientiam intrinsecè malum est: quia est
agere id quod agens existimat esse malum.
Et ideo negatur, iudicem agere contra co-
scientiam. Non enim agit contra conscie-
ntiam, qui tantum agit contra speculatiuam
scientiam, sed qui agit contra practicam.
Iudex inquam, facit contra illam scientiam,
hic est innocens non tamen contra istam,
non est occidendus. Immo rectè iudicat
esse occidendum propter idonea testimo-
nia: vbi vè iudex opinionem haberet
peruersam, nostra contrariam, sceleretque
subiade neutiquam innocentem esse con-
demnandum nullatenus posset contra ta-

lem conscientiam eum morti tradere. Hic
enim hanc tantum veritatem debet ius-
quod innocens in tali casu sit condem-
nandus: quod autem contra conscientiam ta-
ceat nemini licet altera veritas est. Accu-
mulantur præterea alia argumenta nẽpẽ
quintum, ex illo lxx. 23. In ore in & iustu
non occides. vbi Nicolaus negat opinionẽ
Sancti Thomæ. Ad hoc tamen respon-
detur, priuatis personis simpliciter iustum
esse: publicis autem potestatibus non ille
reputari debet insons, quæta publica testi-
monia fontem faciunt. Ob idque iudex
cum publico muneri impendit operam,
quia tunc ex intentione non occidit inno-
centem, sed debitum officij sui, quidquid
sequatur, persoluit, nullatenus peccat, sed
studiosè agit: sicut ille qui tutamine incul-
patæ tutelæ aggressorem interficit. Et per
hoc soluitur aliorum argumentum, si quẽ
tuum hoc esse contra ius naturale. Ille e-
nim qui falsò accusans, ius violant natu-
rale si scienter hoc faciant: iam possunt id
bona fide facere. Iudex autem potius ius
idem transgredetur nisi debitum officij
sui præstaret: quod iure natura ob com-
modum bonum constitutum est. Hæc ar-
gumenta communia sunt primæ, ac secun-
dæ opinioni. Aliud est quo Adrianus pec-
cualiter vitur, vt suam mediam persua-
deat. Nullus mortalium est dominus vitæ
humana, sed solus Deus: nemini ergo fas
est innocentem perimere. Secus, inquit,
de bonis temporalibus, quorum homo est
dominus. Potuit quippe, ait populus con-
sentire vt dum quisque innocens ciuili cau-
sa legitime accusaretur, qua deberet bonis
præcisè externis, multari, innocens ille
consentiret propter allegata & probata.
Hæc autè opinio omnium est incongruen-
tissima, neque vilo sustentaculo fulcitur.
Nam quod ait neminem ius habere suæ
vitæ, aut mēbrorum, hoc duntaxat probat
v̄ auctoritate priuata nemo potest se, aut, ni-
si vim vi repellendo, alium interficere. Se-
cus iurè de persona publica, quare iudici
in tali casu publica idoneaque testimonia
ius faciunt occidendi innocentem. Mox re-
uincitur Adrianus: Si nõ posset innocens
damnari in causa criminali, profectò ne-
que posset in ciuili. Quia sicut iudex fa-
cultarem non habet vitæ priuadi hominẽ,
nisi p̄ crimine: ita neq; externis bonis. Vñ
Soto, de iust. & iur. ff. 3. enim

Primũ
argum.
contra
positam
cõclusio-
nem.
Solutio.

Argum.
secundu,

Adrianũ
opinio i
cõgruẽ-
tissima.
Ratio i
Adrian.

NO
DE
SOLUS
LIT

enim ipse illum populi consensum piscatus est? eò præferim quòd (vt sæpe dicere consueuimus) posset esse tam ingens bonorum cumulus, qui vitam priuati hominis adæquaret. Nullum ergo profectò argumentario aculeū habet, aut pondus aduersus hanc D. Tho. quàm plerique meritisimò amplexi sunt opinionem, nisi illud quod à pietate sumitur. Videtur enim animus eximescere innocentem mori adigere. Hoc autem solum persuadet, quod sit impendio quàm maxima adhibenda diligentia, & cura in eius tutelam: non tamè quòd eius causâ deferendæ sint leges, deferendaque tranquillitas publica. Est enim lex omnis humana, quantumuis iusta nihil aliud quàm cribrum expurgandi tritici: quæ nequit sic exactè iusta, & iniusta discernere, quin cum purgaminibus nonnulla quandoque decidant grana. Veruntamen hoc non est præterendum argumentum, quod posset quospiam decipere. Argumentum autem est: Vbi lis esset de aliquâ condemnanda propositione hereseos nota, & doctores plurimi decepti illam dånarent, Papæ verò aut iudici episcopo, euidens esset illius veritas, neuiquam subire in aliorum sententiam posset; sed deberet constanter suam retinere veritatem: ergo similiter iudex nequit contra sibisceptam veritatem testium probationibus auscultare. Respondetur nullam esse rerum similitudinem. Veritatem enim nullatenus abnegare licet: iudex autem dum morti addicit innocentem, nihil asserit falsam pro toto mundo non deberet affirmare illum esse in culpa: sed factio proficitur damnandum esse id quæ verum est, quia testimonia illum morti offerunt.

ARTICVLVS III.

Vtrum iudex absque accusatore possit que inpiam iudicare.

Tertium quod ad iudicis restitutiõem requiritur, est forma iudicij. Circa quam quaeritur, vtrum absque accusatore possit reum quempiam iudicare. Et arguitur à parte affirmatiua, tam Dei exemplo, quàm sancte tum: Deus nulla præuia accusatione delictores castiga: iustitia autem nõstra à sua derivatur: ergo & nobis id licet.

Secundò idem ostenditur in Daniele, ut eius historia refert. capit. 1. qui accusator vnà fuit & iudex. Tertio arguitur: Accusator in hoc necessarius est, vt crimen in aures deferat iudicis: potest tamen alia via in eius notitiam peruenire: ergo non semper necessaria est accusatio. In cõtrarium est Ambrosius super Apostoli sententiã de fornicatione. 1. ad Corinth. 5. vbi ait: Iudicis non est sine accusatore damnare: quia dominus Iudam cum fuisset fur, quia non est accusatus, minimè abiecit.

Breuisima est quaestio, vnaque hæc conclusionem contenta: Iudex in criminibus nequit quempiam iudicio condemnare, nisi accusatum. Ratio est quòd cum iudex interpret sit iustitiæ, ad quem secundum Arist. 5. Ethicor. veluti ad animatum iustitiam recurritur: iustitia autem hominis non ad eundem ipsum, sed ad alterum sit, si vt iudex inter duas partes iudicaturus sedeat, actorem scilicet, uel accusatorem, & reum. Accedit auctoritas Aduum 2. 3. vbi ait Iustus, Non est consuetudo Romanis dånare aliquem hominem prius quàm is, qui accusatur præsentem habeat accusatorem, lo cumque se defendendi accipiat ad ablienda crimina, quæ ei obijciuntur. Occurrit autem illico argumentum contra formam huius conclusionis, quæ angusta strictaque nimis esse videtur. Arguitur inquam contra: eadem est ratio criminalium tantum & civilium: cui ergo strictim dictum est, in criminibus, ac si in civilibus minime esset accusatio necessaria? Respondemus, D. nobis Thom. innuisse formam. Ipse autem si Caieta. fides habetur exemplum in criminalibus posuit, eò quòd in illis requiritur delictoris præsentia: & id eò euidens illie patet accusationis necessitas. Autem expositio hæc non facit satis: deberet enim conclusionem ponere, quæ late patebat. Ratio ergo S. Thom. fuit quòd licet in omni iudicio præter iudicem necessitate sint duæ personæ: in causa tamen civilibus, vbi nõ petitur delinquentis supplicia sed rerum restitutio, patetissimum erat iudicium iuri non posse sine parte reus sit petente, quæ quidem a accusatore nõ dicitur, sed actor. Et videt quò particulariter mori est de accusatore, de quo in dubium uenire poterat, an esset necessarius: propterea quòd iudex munc re suo vt possit crimina vindicare.

Aliud argumentum contra cõclu.

Respon. sio.